

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет
Кафедра менеджменту

Затверджено

На засіданні кафедри менеджменту
економічного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 2 від 30. 08. 2023 р.)

Завідувач кафедри

 проф. Кундицький О. О.

СИЛАБУС

з навчальної дисципліни «Управління екологічною безпекою»,
що викладається в межах ОПШ
«Менеджмент організацій і адміністрування»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»

Львів, 2023 – 2024 н. р.

Силабус навчальної дисципліни «Управління екологічною безпекою»

Назва дисципліни	Управління екологічною безпекою
Адреса викладання дисципліни	Львів, Проспект Свободи, 18.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Економічний, кафедра менеджменту
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	07 «Управління та адміністрування», 073 «Менеджмент»
Викладачі дисципліни	Оробчук Михайло Григорович, к. е. н., доц., доцент кафедри менеджменту
Контактна інформація викладачів	orobchukmykhailo@gmail.com +380977460986
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	За графіком консультацій, затвердженим завідувачем кафедри менеджменту. Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації (через Skype або подібні ресурси). Погодити час консультацій он-лайн можна за телефоном або електронною поштою.
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб сформувати належний управлінський світогляд у майбутніх фахівців. Тому у курсі представлено огляд теоретичних підходів до управління екологічною безпекою, проаналізовано практичний міжнародний та вітчизняний досвід такого управління, вироблення відповідної політики, розробки потрібних програм та інструментів, які необхідні для ефективного менеджменту екологічної безпеки.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна є вибірковою дисципліною підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» для освітньої програми «Менеджмент організацій і адміністрування», яка викладається в 3 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Мета навчальної дисципліни «Управління екологічною безпекою» – дати майбутньому спеціалісту менеджеру на основі теорії управління, цілісну уяву про управління будь-якою галуззю народногосподарського комплексу як єдиною системою, з урахуванням особливостей організації процесу управління в екології, як на локальному, регіональному, державному, так і на міжнародному рівнях. Завдання навчальної дисципліни «Управління екологічною безпекою»: – знання сучасних екологічних, світових та українських проблем;

	<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтування необхідності їх вирішення на основі екологізації суспільного виробництва; – осмислення суті та системності екологічного менеджменту, його законодавчого обґрунтування; – освоєння функцій державного управління та контролю у сфері екологічного менеджменту, стандартизації і сертифікації його процесів, засвоєння методики розрахунку екологічних ризиків і збитків; – оволодіння загальносистемними та конкретними методами вирішення – проблем екологічного менеджменту, а саме: екологічної експертизи, екологічного страхування та аудиту; проведення первинного екологічного аналізу, планування системи природоохоронних заходів; – опанування методикою розрахунку економічних втрат (шкоди) еколога — економічної та соціальної оцінки -виконання природоохоронних заходів; – вивчення напрямків подальшого розвитку ефективного управління екологічною безпекою.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Батлук В. А. Радіаційна екологія. Навч. посіб. К.: Знання, 2009. 309 с. 2. Екологічне управління. Підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Шевчук В.І. та ін. К.: Либідь, 2004. 432 с. 3. Екологічний менеджмент: Навч. посіб. / За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. К.: Знання, 2006. 366 с. 4. Кожушко Л. Ф., Скрипчук П. М. Екологічний менеджмент: Підручник. К.: ВЦ «Академія», 2007. 432 с. 5. Мороз В. М., Батир Ю. Г., Мороз С. А. Публічне управління та адміністрування у сфері екологічної безпеки. Харків: НУЦЗУ, 2020. 58 с. 6. Мороз О. І. та ін. Екологічна безпека. Львів: Львівська політехніка, 2021. 284 с. 7. Сталінська І. В. Конспект лекцій з дисципліни «Методологія та теорія екологічної безпеки». Харків: Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, 2017. 92 с. 8. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навч. посіб. К., 2017. 267 с. <p>Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Білявський Г.О. Основи загальної екології. К.: Либідь, 1995. С. 82 –101, 129 –340, 347–355. 2. Бутрим О. В., Богуславський Р. Л. Страхування екологічних ризиків у системі регулювання рівня забруднення ґрунтів. <i>Збалансоване природокористування</i>. 2018. № 1. С. 28 – 33. 3. Волошкіна О. С., Шаблій Т. М., Трофімович В. В., Єфіменко В. М., Гончаренко А. В., Жукова О. Г. Вплив глобальних кліматичних змін на забруднення повітря урбанізованих територій та розповсюдження захворюваності населення на COVID–19. <i>Екологічна безпека та природокористування</i>. 2021.

	<p>№ 39. С. 5 – 15.</p> <p>4. Грановська Л.М., Кисельова Р. А., Грановський Д. Л. Принципи впровадження екологічного менеджменту та аудиту у водогосподарську галузь України. <i>Збалансоване природокористування</i>. 2018. № 4. С. 27–37.</p> <p>5. Гунченко О. М., Волошкіна О. С., Кравченко М. В., Корінний В. І. Система менеджменту екологічної безпеки – одна із складових енергетичної ефективності. <i>Екологічна безпека та природокористування</i>. 2020. № 36. С. 5– 19.</p> <p>6. ДСТУ ISO 19011:2003. Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю і (або) екологічного управління (ISO 19011:2002, IDT). [На заміну ДСТУ ISO 10011-1-97, ДСТУ ISO 10011-2-97, ДСТУ ISO 10011-3-97, ДСТУ ISO 14010-97, ДСТУ ISO 14011-97, ДСТУ ISO 14012-97; чинний від 2004-07-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2004. 36 с.</p> <p>7. ДСТУ ISO 14025:2008. Екологічні маркування та декларації типу III. Принципи та процедури (ISO 14025:2006, IDT). [На заміну ДСТУ ISO/TR 14025-2002].</p> <p>8. Драгомирецька Л. Ф. Сталий розвиток сільських територіальних громад: теоретичні аспекти. <i>Збалансоване природокористування</i>. 2018. № 3. С. 66 – 72.</p> <p>9. Занько Б. М. Обліково-аналітичне забезпечення обчислення екологічного податку. <i>Збалансоване природокористування</i>. 2017. № 1. С. 33 – 37.</p> <p>10. Злобін Ю. А. Основи екології. К. : Лібра, ТОВ, 1998. 248 с.</p> <p>11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення: 09.07.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text</p> <p>12. Про екологічну експертизу: Закон України від 09.02.1995 р. № 45/95-ВР Дата оновлення: втрата чинності 18.12.2017, підстава - 2059-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>13. Про управління відходами: Закон України від 20.06.2022 р. № 2320-IX. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text</p> <p>14. Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 р. № 1862-IV. Дата оновлення: 16.10.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text</p> <p>15. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12. 1997 р. № 771/97-ВР. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>16. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19</p> <p>17. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII Дата оновлення: 28.02.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text</p> <p>18. Зорін Д. О. Геоінформаційна система екологічної безпеки</p>
--	--

	<p>природного заповідника «Горгани» в Українських Карпатах. <i>Екологічна безпека та природокористування</i>. 2022. № 44. С. 135 – 148.</p> <p>19. Жук П. В. Оцінка використання природних ресурсів Карпатського регіону України на принципах сталого розвитку. <i>Регіональна економіка</i>. 2014. № 2. С. 52-65.</p> <p>20. Лазаренко В. І. Сутність екологічного маркетингу в аграрному секторі економіки. <i>Збалансоване природокористування</i>. 2016. № 2. С. 59 – 66.</p> <p>21. Миронцев М. Л., Охарев В. О. Інформаційна система підтримки управлінських рішень для завдань раціонального природокористування та екологічної безпеки. <i>Екологічна безпека та природокористування</i>. 2021. № 37. С. 69 – 82.</p> <p>22. Оскольський В. Екологічні засади розвитку екологічної сертифікації та стандартизації. <i>Економіка України</i>. 2012. № 11. С. 23-28.</p> <p>23. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 01.08.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text</p> <p>24. Сегдеева О. П., Крусір Г. В., Цикало А. Л. Оцінка рівня екологічної небезпеки звалищ твердих муніципальних відходів. <i>Управління екологічною безпекою</i>. 2018. № 1 (25). С.75 – 83.</p> <p>25. Синякевич І. Стратегія подолання глобальних екологічних загроз. <i>Економіка України</i>. 2010. № 12. С. 69 – 77</p> <p>26. Смоленський І.М., Степанюк І.С. Екологічний інжиніринг як самоутворююча функція менеджменту техногенно небезпечного виробництва в контексті «зелених технологій». <i>Регіональна економіка</i>. 2006. № 2. С. 226 – 233.</p> <p>27. Телюх К.Ф., Гирик О. С., Коблик М. Ю. Екологічна безпека Львівщини як складова екологічної безпеки держави. <i>Регіональна економіка</i>. 2016. № 2. С. 89-103.</p> <p>28. Триснюк В. М., Шумейко В. О., Триснюк Т. В., Марушак В. М. Моніторинг радіоактивного забруднення місцевості та ліквідації наслідків природних та техногенних катастроф. <i>Екологічна безпека та природокористування</i>. 2022. № 42. С. 35-46.</p> <p>Інформаційні ресурси (інтернет-джерела).</p> <p>1. Законодавство України . URL:http://zakon.rada.gov.ua</p> <p>2. Журнал «ECOBUSINESS» Головна Платформа рішень для менеджерів природоохоронної діяльності. URL:https://ecolog-ua.com/</p> <p>3. Науково-практичний журнал «Екологічні науки». URL:http://ecoj.dea.kiev.ua/</p> <p>4. Сайт Всеукраїнської екологічної ліги. URL: http://www.ecoleague.net/golovna</p> <p>5. Сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL:https://menr.gov.ua/</p>
Обсяг курсу	32 год. аудиторних занять, з них – 16 лекційних, 16 семінарських (практичних);, 58 год. самостійної роботи.
Очікувані результати	В результаті вивчення дисципліни «Управління екологічною

навчання	<p>безпекою» студент повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вміти: визначати соціально-економічну ефективність природоохоронних заходів, розраховувати величину ризиків і збитків від забруднення довкілля, застосовувати методи управління екологічною безпекою в діяльності підприємства, розробляти план його природоохоронної діяльності, оцінювати рівень ефективності засобів захисту навколишнього середовища від шкідливого операційного впливу (виробництва) для прийняття відповідних управлінських рішень, впроваджувати сучасні засоби екологічної безпеки; – знати: завдання та функції управління екологічною безпекою на всіх адміністративних рівнях, систему адміністративних, економічних і соціально-психологічних методів регулювання і управління довкіллям, методологію та методiku їх створення та реалізації; нормативну базу системи екологічної безпеки.
Ключові слова	Довкілля, екологія, екологічна безпека, управління екологічною безпекою, екологічний податок, екологічна експертиза, екологічний аудит, економічна ефективність природоохоронних заходів, екологічний маркетинг, екологічне маркування.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, семінарських та практичних, консультації для кращого розуміння тем
Теми	Наведено у схемах курсу (див. табл. нижче).
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру/року, виставляється за результатами аудиторних занять, виконання домашніх завдань та 2 модульних контрольних робіт.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких навчальних дисциплін «Господарське законодавство», «Основи менеджменту і адміністрування», «Державне регулювання економіки», «Економічний механізм ділової організації», «Управління якістю».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, тьюторство* , навчальні спільноти і т. д.) проектно-орієнтоване навчання, дискусія</p> <p>*Завдання тьютора – побудова освітнього простору як простору прояву пізнавальних ініціатив та інтересів студентів і створення індивідуальної освітньої траєкторії. Тьютор встановлює зі студентами партнерські стосунки, забезпечуючи психологічну підтримку під час навчання, організовує їх освітню діяльність, представляє академічні інтереси студентів на факультеті. Тьюторський супровід, націлений на реалізацію принципу індивідуалізації в освіті, сприяє найбільш повному розкриттю особистісного потенціалу студента за умови встановлення суб'єктних відносин, в яких кожна сторона бере на себе відповідальність за свій вибір.</p>
Необхідне обладнання	Не потребує спеціального програмного забезпечення окрім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням. денне

<p>виду навчальної діяльності)</p>	<p>навчання: поточна успішність (практичні/семінарські заняття та виконання домашніх завдань): 40 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів 40. контрольні заміри (модулі): 60% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 60. Підсумкова максимальна кількість балів – 100. Заочне навчання: поточна успішність – 10 балів; виконання домашніх завдань – аналітичний реферат і вирішення великої розрахункової задачі – 20 балів, виконання домашніх завдань за 2 модулями – 70 балів, 35 за модуль, у який включається – 2 теоретичні питання – 10 балів, практичне завдання – 5 балів, тестові завдання – 20 балів. Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Передбачено 7 семінарських і 1 практичне заняття.</p> <p>Критерії оцінювання знань є такими: відповіді на семінарських (практичних) заняттях – максимальна оцінка 5 балів.</p> <p>Оцінки поточної успішності виставляються за національною шкалою оцінювання: «5», «4», «3», «2».</p> <p>Оцінка «5» виставляється, якщо студент приймав участь у семінарському занятті (виступав з обговорюваного питання, доповнював виступаючого, давав відповідні питання доповідачеві), відповідав на контрольні питання на практичних заняттях, розв'язував задачі на практичних (аудиторних) заняттях і при цьому виявив глибокі, всебічні знання з даного питання (проблеми), зумів належним чином їх подати.</p> <p>Оцінка «4» виставляється, коли студент виконував всі види зазначених вище робіт, але не зумів достатньо глибоко і досконало їх здійснити, але головні положення і проблеми розкрив.</p> <p>Оцінка «3» виставляється, якщо студент розкрив тільки деякі положення, не зумів їх системно сформулювати, допускався помилок у розрахунках і т. п.</p> <p>Оцінка «2» виставляється, якщо студент не може розкрити головні положення з даної проблеми (питання), не опрацював відповідний навчальний матеріал, одним словом студент з даного питання (проблеми) немає початкових, базових знань. Оцінку «2» потрібно відпрацьовувати контрольним тестуванням.</p> <p>Відповіді на семінарських і практичних заняттях можуть бути оцінені в 20 балів (по 10 балів з двох модулів).</p> <p>Виконання домашніх завдань (написання рефератів і розв'язування задач) – 20 балів (перший модуль – 10, другий – 10).</p> <p>Теоретичне питання реферату оцінюється від 0 до 10 балів у відповідності із ступенем розкриття питання (зрозуміло, якщо питання висвітлено повністю, зроблені посилання на використану літературу, то студент отримує 10 балів, а якщо не повністю, то 9, 8, 7, 6, 5, 4,3, 2, 1 і навіть 0 балів).</p> <p>Подібним чином оцінюється розв'язок задачі, слід наголосити про необхідність використання відповідних формул і посилань на них.</p> <p>Відповідь на тестове завдання оцінюється 0 або 1 бал.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел,</p>
---	---

	<p>списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання на модульний контроль.</p>	<p>Змістовий модуль 1 Необхідність створення та суть управління екологічною безпекою.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика екологічного стану людства: забруднення атмосфери, гідросфери, літосфери, лісів, вичерпування корисних копалин. 2. Характеристика екологічної ситуації в Україні: забруднення повітря (основні його компоненти), води, ґрунтів, рослинного і тваринного світу, неефективне використання корисних копалин. 3. Радіаційне та хімічне забруднення території України, накопичення промислових і побутових відходів, проблеми їх захоронення та утилізації. 4. Екологічні наслідки воєнних дій на території України. 5. Основні шляхи екологізації суспільного виробництва: ресурсозбереження, маловідходні технології, утилізація і використання відходів. 6. Ресурсозбереження як головний напрямок ефективного (економного) природокористування, можливості його реалізації у виробничій і побутових сферах. 7. Виникнення та розвиток екології, її головні завдання, розділи, поняття та екологічні закони. 8. Властивості та принципи існування живих організмів. 9. Екологічні небезпеки, викликані як природними, так і антропогенними чинниками. 10. Предмет управління екологічною безпекою, взаємозв'язок з

	<p>іншими науками.</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. Головні компоненти та завдання управління екологічною безпекою на державному, регіональному, місцевому рівнях та і господарюючих структурах. 12. Системний підхід у сучасній науці, головні принципи його застосування стосовно екологічної безпеки. 13. Поняття сталого розвитку, критерії та принципи його здійснення, екологічний імператив, концепція формування управління екологічною безпекою в Україні на ідеях сталого розвитку. 14. Першочергове завдання екологічного законодавства в Україні, необхідність його розвитку, моніторинг основних нормативно — правових актів України в сфері природокористування. 15. Аналіз ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. з позицій екологічної безпеки. 16. Огляд ЗУ «Про екологічну експертизу» від 7.02.1995 р. з питань екологічної безпеки. 17. Мета, завдання і функції центральних органів державного управління у сфері екологічної безпеки: Президента України, ВРУ, КМУ, централізованих міністерств і відомств 18. Функції Міністерства екології та природних ресурсів у сфері екологічної безпеки та його регіональних управлінь. 19. Екологічні моніторинг, стандартизація, ліцензування, нормування в Україні та їх реалізація. 20. Регіональні і відомчі органи управління в системі управління екологічною безпекою: ОДА, РДА, територіальних громад, ЖКГ, Управління земельних та лісових ресурсів, Управління газо-, нафто- та продуктопроводами 21. Неурядові громадські екологічні організації, їх головні функції. 22. Контроль за дотриманням законодавства суб'єктами господарювання та екофонду: промисловими, будівельними, аграрними організаціями, автотранспортними господарствами, органами природно-заповідного фонду. 23. Базові регламентуючі принципи гармонізації взаємодії суспільства та природи, прийняті 11. 06. 1992 р. (Принципи Ріо). 24. Хартія Міжнародної торгової палати (ІСС) про підприємницькі принципи сталого розвитку. 25. Міжнародна екологічна стандартизація та сертифікація. 26. Міжнародне співробітництво в основних сферах біосфери. 27. Екологічний міжнародний екологічний контроль в пунктах пропуску через кордон України. <p>Змістовий модуль 2. Методи забезпечення управління екологічною безпекою.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і основні принципи екологічної оцінки намічуваної господарської діяльності. Екологічна оцінка та сталий розвиток. 2. Ухвалення і виконання господарських рішень з врахуванням їх
--	---

	<p>екологічної оцінки: врахування інтересів ініціаторів оцінки, проектувальників, суспільства та інших зацікавлених сторін.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Суть, завдання, об'єкти і суб'єкти та види екологічної експертизи, принципи та процедура її проведення, документальне оформлення. 4. Суть і основна мета екологічного страхування, його об'єкти і суб'єкти, світовий та вітчизняний досвід проведення, можливості його поліпшення. 5. Визначення страхових платежів та тарифів, розрахунок розміру страхової премії. 6. Екологічна стандартизація та сертифікація, їх застосування та подальший розвиток в Україні. 7. Теоретичні основи та методологічні принципи екологічного аудиту, його понятійний апарат. 8. Досвід формування системи екологічного аудиту в Україні та за кордоном, головні його завдання. 9. Послуги, об'єкти, суб'єкти екологічного аудиту, його види та умови проведення. 10. Правові та організаційні особливості проведення екологічного аудиту: складання аудиторського висновку, права та обов'язки аудиторів, класифікаційна сертифікація та управління їхньою діяльністю. 11. Розвиток екоаудиту в сучасній Україні: врахування при приватизації, ціноутворенні, інвестиційній діяльності, впровадженні «зелених технологій». 12. Екологічний моніторинг в Україні повітря, води, ґрунту, радіаційного забруднення, їх організаційне оформлення. 13. Стандарти якості довкілля: ГДК, ТДП, ГДВ, ГЛС, ТПВ, необхідність їх дотримання. Пороги шкідливого впливу та санітарно-захисні зони, класи екологічних небезпек. 14. Екологічний ризик та методи його вимірювання: інженерний, модельний, експертний, сучасних методик обрахунку. 15. Методика розрахунку шкоди від забруднення довкілля господарюючим структурам. 16. Розрахунок платежів: за забруднення атмосферного повітря; скидування шкідливих речовин у водне середовище; розміщення радіоактивних відходів та виробничої і побутової життєдіяльності на відповідних територіях. 17. Проблема розрахунку соціально-економічної ефективності природоохоронних заходів: економічна, екологічні та соціальні їх результати, порівняльна та абсолютна ефективність 18. Методика розрахунку еколого-економічної і соціальної ефективності природоохоронних заходів. 19. Сучасні напрямки розвитку екологічного менеджменту: екологічне маркування, екологічний маркетинг, екологічний менеджмент у інноваційно-інвестиційній діяльності. 20. Управління екологічною безпекою в інвестиційно-інноваційній діяльності, екологічний інжиніринг і модернізація. 21. Становлення та розвиток екологічного маркетингу. 22. Роль управління екологічною безпекою у забезпеченні якості
--	--

	життя. 23. Біобезпека, Ризики з генетично модифікованими організмами, врахування їх для досягнення продовольчого забезпечення населення.
Опитування	

Схеми навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент»

Тижні	Теми, план, короткі тези	Форми діяльності /заняття, лекція, самостійна робота, дискусія, групова робота	Література. Ресурси в Інтернеті	Завдання	Термін виконання
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Необхідність створення та суть управління екологічною безпекою.					
1	Тема 1. Сучасна екологічна ситуація в світі та Україні, шляхи її поліпшення. Стан атмосферного повітря, води, земель, лісових ресурсів, корисних копалин. Необхідність їх поліпшення на основі екологізації суспільного виробництва через ресурсозбереження, нові технології, комплексну переробку ресурсів.	Лекція 1 (2 год.)	Основна: 1 – 4, 6,8. Додаткова: 1, 3, 10, 13	Конспектування лекції	Під час лекції
		Самостійна робота (7 год.)		Підготовка виступу на семінар. занятті 1, модульного контролю	До 2 тижня
2	Семінарське заняття (дискусія, групова робота) (2 год.)	Засвоєння матеріалу		Під час заняття	
1	2	3	4	5	6
3	Тема 2. Управління екологічною безпекою як науки про раціональну взаємодію суспільства та природи.	Лекція (2 год.)	Основна: 2 – 8. Допоміжна: 5, 8,10, 19.	Конспектування лекції	Під час лекції

	Предмет науки управління екологічною безпекою та її джерела (виникнення та розвиток екології, її розділи, основні поняття, закони).	Самостійна робота (7 год.)		Підготовка до семінар. заняття 2, модульного контролю.	До 4 Тижня
4	Поняття екологічної небезпеки.. Системний підхід в сучасній науці, в т. ч. стосовно екологічної безпеки. Сталий розвиток, критерії та принципи його здійснення.	Семінарське заняття (дискусія, групова робота) (2 год)		Засвоєння матеріалу	Під час заняття
5	Тема 3. Законодавчо-регулююче та організаційне забезпечення екологічної безпеки. Завдання екологічного законодавства. Моніторинг основних нормативно-правових екологічних актів України. Екологічна стандартизація, нормування, ліцензування. Міжнародні екологічні стандарти. Організація управління екологічною безпекою, функції централізованих, регіональних та місцевих управлінських органів, участь громадськості.	Лекція (2 год.)	Основна: 2 – 6, 8. Допоміжна: 11, 12, 13, 17, 18, 27	Конспектування лекції	Під час лекції
		Самостійна робота (8 год.)		Підготовка до семінар. заняття 3, модульного контролю, написання аналітичного реферату на тему: «Оцінка законодавства України з позицій управління екологічною безпекою»	До 6 тижня, реферату – до 8 тижня
6		Семінарське заняття (дискусія, групова робота) (2 год.)		Засвоєння матеріалу	Під час заняття
7	Тема 4. Міжнародне екологічне співробітництво, участь у ньому українських суб'єктів. Необхідність і базові принципи міжнародного екологічного співробітництва, принципи раціонального підприємництва. Міжнародні інституції, які забезпечують раціональність міжнародної екології: глобальні та регіональні, участь у їх	Лекція - 2 год.	Основна: 2, 3. 4. Допоміжна: 10, 19, 25, 27		До 8 тижня
		Самостійна робота (7 год.)		Підготовка до семінарського заняття 3, модульного контролю.	

8	діяльності українських учасників.	Семінарське заняття (дискусія, групова робота, модульний контроль) - 2 год.		Засвоєння матеріалу, проведення модульного контролю (тема 1 – 4).	
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 2. Методи вирішення проблем управління екологічною безпекою.					
9	Тема 5. Екологічна оцінка та експертиза господарських рішень. Страхування та нормування екологічної діяльності. Суть, принципи екологічної оцінки господарської діяльності, її специфіка та умови застосування. Завдання та процедура проведення екологічної експертизи, її етапи. Екологічне страхування та нормування екодіяльності.	Лекція 9. (2 год.)'	Основна: 2, 3, 4, 6, 8. Допоміжна: 2, 12, 16, 19, 22, 26,	Конспектування лекції	Під час лекції
10		Самостійна робота (7 год.)		Підготовка виступу на семінар. занятті 5, модульної контрольної роботи	До 10 тижня
		Семінарське заняття, дискусія, групова робота – 2 год.		Засвоєння матеріалу	Під час заняття.
11	Тема 6. Екологічний аудит і екологічний моніторинг. Теоретичні основи та принципи проведення екологічного аудиту, правове та організаційні його забезпечення. Доцільність проведення для потреб приватизації, ціноутворення, впровадженні «зелених технологій». Екологічний моніторинг і його практичне втілення в Україні.	Лекція (2 год.)'	Основна: 2, 3, 4. Допоміжна: 4, 6, 7, 14, 21, 28.	Конспектування лекції	Під час лекції
12		Самостійна робота (7 год.)		Підготовка виступу на семінар. занятті 5, модульної контрольної роботи	До 12 тижня
		Семінарське заняття, дискусія, групова робота – 2 год.		Засвоєння матеріалу	Під час заняття.

13	Тема 7. Розрахунок екологічних ризиків і збитків. Соціально-економічна ефективність природоохоронних заходів. Стандарти якості довкілля. Екологічний ризик і методи його вимірювання. Визначення екологічної шкоди та платежів за забруднення повітря, води, ґрунтів, нераціональне розміщення відходів. Методика розрахунку соціально-економічної ефективності природоохоронних заходів	Лекція (2 год.)'	Основна: 3, 4, 5, 6, 8. Допоміжна: 9, 23, 24,	Конспектування лекції	Під час лекції
		Самостійна робота (7 год.)		Підготовка до практичного заняття, модульної контрольної роботи	До 14 тижня
14		Семінарське заняття, дискусія, групова робота – 2 год.		Засвоєння матеріалу	Під час заняття.
15	Тема 8. Напрямки розвитку управління екологічною безпекою. Сучасні напрямки розвитку управління екологічною безпекою: екологічний маркетинг, екологічне маркування, екологічні модернізація та інжиніринг, екологічні інвестиції та інновації Оцінка якості життя, біобезпека.	Лекція (2 год.)'	Основна: 2, 3, 4, 6, 8. Допоміжна: 10, 15, 20, 26,	Конспектування Лекції	Під час лекції
		Самостійна робота (7 год.)		Підготовка: виступу на семінар. занятті , модульної контрольної роботи	До 16 тижня
16		Семінарське заняття, дискусія, групова робота – 2 год.		Засвоєння матеріалу	Під час заняття.

Схеми для заочників

Тижні	Теми, план, короткі тези	Форми діяльності /заняття, лекція, самостійна робота, дискусія, групова робота	Література. Ресурси в Інтернеті	Завдання	Термін виконання
1	2	3	4	5	6
	<p>Тема 1. Сучасна екологічна ситуація в світі та Україні, шляхи її поліпшення. Стан атмосферного повітря, води, земель, лісових ресурсів, корисних копалин. Необхідність їх поліпшення на основі екологізації суспільного виробництва через ресурсозбереження, нові технології, комплексну переробку ресурсів.</p>	<p>Лекція (1 год)</p> <hr/> <p>Самостійна робота – 9 год</p> <hr/> <p>Семінарське заняття по 1 темі - 1 год. (дискусія, групова робота)</p>	<p>Основна: 1 – 4, 6, 8. Допоміжна: 1, 3, 10, 13</p>	<p>Опрацювання матеріалу лекції</p> <hr/> <p>Засвоєння матеріалу</p>	<p>Під час лекції</p> <hr/> <p>Під час заняття</p>
	<p>Тема 2. Управління екологічною безпекою як науки про раціональну взаємодію суспільства та природи. Предмет науки управління екологічною безпекою та її джерела (виникнення та розвиток екології, її розділи, основні поняття, закони). Поняття екологічної небезпеки.. Системний підхід в сучасній науці, в т. ч. стосовно екологічної безпеки. Сталий розвиток, критерії та принципи його здійснення.</p>	<p>Лекція (1 год.)</p> <hr/> <p>Самостійна робота – 9 год.</p> <hr/> <p>Семінарське заняття по 2 темі – 1 год.</p>	<p>Основна: 2 – 8. Допоміжна: 5, 8, 10, 19.</p>	<p>Опрацювання матеріалу лекції</p> <hr/> <p>Засвоєння матеріалу</p>	<p>Під час лекції</p> <hr/> <p>Під час заняття</p>
	<p>Тема 3. Законодавчо-регулююче та організаційне забезпечення екологічної безпеки. Завдання екологічного законодавства. Моніторинг основних нормативно-правових екологічних актів України.</p>	<p>Лекція (1 год.)</p>	<p>Основна: 2 – 6, 8. Допоміжна: 11, 12, 13, 17, 18, 27.</p>	<p>Опрацювання матеріалу лекції</p>	<p>Під час лекції</p>

Екологічна стандартизація, нормування, ліцензування. Міжнародні екологічні стандарти. Організація управління екологічною безпекою, функції централізованих, регіональних та місцевих управлінських органів, участь громадськості.	Самостійна робота – 12 год.			
Тема 4. Міжнародне екологічне співробітництво, участь у ньому українських суб'єктів. Необхідність і базові принципи міжнародного екологічного співробітництва, принципи раціонального підприємництва. Міжнародні інституції, які забезпечують раціональність міжнародної екології: глобальні та регіональні, участь у їх діяльності українських учасників.	Лекція (1 год.)	Основна: 2, 3, 4. Допоміжна: 10, 19, 25, 27.	Опрацювання матеріалу лекції	Під час лекції
	Самостійна робота – 9 год.			
Тема 5. Екологічна оцінка та експертиза господарських рішень. Страхування та нормування екологічної діяльності. Суть, принципи екологічної оцінки господарської діяльності, її специфіка та умови застосування. Завдання та процедура проведення екологічної експертизи, її етапи. Екологічне страхування та нормування екодіяльності.	Лекція (1 год.)	Основна: 2, 3, 4. Допоміжна: 2, 12, 16, 19, 22, 26.	Опрацювання матеріалу лекції	Під час лекції
	Самостійна робота – 9 год.			
Тема 6. Екологічний аудит і екологічний моніторинг. Теоретичні основи та принципи проведення екологічного аудиту, правове та організаційне його забезпечення. Доцільність проведення для потреб приватизації, ціноутворення, впровадження «зелених технологій». Екологічний моніторинг і його практичне втілення в Україні.	Лекція (1 год.)	Основна: 2, 3, 4. Допоміжна: 4, 6, ?, 14, 21, 28.	Опрацювання матеріалу лекції	Під час лекції
	Самостійна робота – 9 год.			

<p>Тема 7. Розрахунок екологічних ризиків і збитків. Соціально-економічна ефективність природоохоронних заходів. Стандарти якості довкілля. Екологічний ризик і методи його вимірювання. Розрахунок екологічної шкоди та платежів за забруднення повітря, води, ґрунтів, нераціональне розміщення відходів. Методика розрахунку соціально-економічної ефективності природоохоронних заходів.</p>	Лекція (1 год.)	<p>Основна: 3 – 6, 8. Допоміжна: 9, 23, 24.</p>	<p>Опрацювання матеріалу лекції</p>	<p>Під час лекції</p>
	Самостійна робота – 12 год			
	<p>Практичне заняття по 7 темі – 2 год., групова робота</p>			
<p>Тема 8. Напрямки розвитку управління екологічною безпекою. Сучасні напрямки розвитку управління екологічною безпекою: екологічний маркетинг, екологічне маркування, екологічна модернізація та інжиніринг, екологічні інвестиції та інновації. Оцінка якості життя. Біобезпека.</p>	Лекція (1 год.)	<p>Основна: 2 – 4, 6, 8. Допоміжна: 10, 15. 20.26.</p>	<p>Опрацювання матеріалу лекції</p>	<p>Під час лекції</p>
	Самостійна робота – 9 год.			